

# Nhân & trí

Thầy trò Khổng Tử bỏ nước Lỗ đi lưu vong ra nước ngoài. Một hôm Khổng Tử gọi Tử Cống, một trong bảy mươi hai trò hiền, hỏi:

- Thế nào là người nhân, người trí?

Tử Cống suy nghĩ rồi đáp:

- Thưa thầy, người nhân là người biết thương người; người trí là người hiểu người.

Khổng Tử khen "Hay!". Rồi kêu Tăng Tử vào hỏi lại câu trên. Tăng Tử suy nghĩ rồi đáp:

- Thưa thầy, người nhân là người biết thương mình; người trí là người tự biết mình.

Khổng Tử chịu quá! Đoạn gọi Tử Lộ:

- Thế nào là người nhân, là người trí?

Tử Lộ thưa:

- Thưa người nhân là người làm cho người khác thương được mình; người trí là người làm cho người khác hiểu được mình!

Khổng Tử ngạc nhiên ngửa mặt lên trời kêu:

- Bất ngờ thay!...

Chuyện trên gợi ý: *nhân, trí* nhiều nghĩa, thông dụng *nhân* là lòng thương người, *trí* là khả năng nhận thức đúng mọi vấn đề – dùng suy luận giải thích được trăm bề – thực sống và thực nghiệm... thấy *nhân, trí* khó cắt nghĩa.

*Nhân* và *trí* là 2 trong 5 đức tính (ngũ thường: *nhân, nghĩa, lễ, trí, tín*) người nay ít đề cập, người xưa buộc nhau phải có.

Người học suông dùng suy luận giải thích được đủ chiều, kẻ thực sống cảm nghiệm *nhân trí* là một nên thấy khó cắt nghĩa.

Đúng vậy! Kitô hữu thực sống đức tin thấy người *nhân* thì *trí* sáng, người *trí* lại thương người. Sao vậy? - Vì thương người là thấu đạt chân lý, chân lý là bác ái, bác ái là chính Chúa ("*Deus Caritas est*" Chúa là tình yêu) nên *nhân trí* là một, là bác ái, hèn gì khó cắt nghĩa!

Chuyện dài! Thử một dẫn chứng: kẻ thương người không được gọi là *nhân* do họ chỉ thương người dễ thương, kẻ dĩnh ngộ không được gọi là *trí* do uyên bác nhưng vô cảm...

*Nhân, trí* chỉ là vỏ ngoài bàn đến bao giờ mới xong! Bác ái là tâm, là đạo, người bác ái "*tỏa kỳ nhuệ, giải kỳ phân, hòa kỳ quang, đồng kỳ trần*" (mài hết sắc nhọn, gỡ hết rối, hòa cùng sáng, lẫn với bụi), nào có đâu rạch ròi phân tranh phân chấp!

Thử nhìn cái cách ào tới cứu giúp nạn nhân người Do Thái bị cướp hại (Lc 10,25-37): lòng người Samaria không sắc nhọn (ngghi nan, ngại sợ, so đo thiệt hơn...), không rối (phân biệt quen lạ, nguồn gốc, thành phần...), hòa cùng sáng (chân thật, vô tư, vô vị lợi... cùng với ánh sáng), lẫn với bụi (hòa mình vào thân

phận khốn khổ của người cần giúp đỡ). Bác ái đúng mẫu Chúa Kitô sống và dạy.  
*NK*